

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica XXIII. post trinitatis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

rat, quoties recitat, & in quinta petitione debiti, quo Deo obstrictus est, retentionem quotidie sibi imprecatur. Faxit Chri-

stus Jesus, ut agnoscamus hoc, & juxta normam à se præscriptam vitam nostram instituemus, Amen.

Dominica XXIII. post Trinitatis.

Evangelium Matth. 22. vers. 15. 22.

LEgimus Jud. 15. v. 4. s. de Simfione, quod ceperit trecentas vulpes, caudasque earum junxerit ad caudas, & faces ligaverit in medio, quas igne succendens dimisit in segetes Philistinorum, & concrematae sunt.

Ejusmodi vulpinam ligam cernimus etiam in hodierno Evangelio, quam Pharisei & Herodiani inter se cudunt adversus Christum. Caudis quidem colligati sunt, & consilia ad unum scopum, nempe ad Christum, ejusdemque caelestem doctrinam exterminandam comportant, sed capita discordant, hoc est, in fidei & vitae professione, totis quod dicitur castris dissident, & vatiniانو se invicem odio prosequuntur.

Quemadmodum autem vulpes Simfionis eodem igne, quo Philistinorum segetes incendebant, sibi ipsis incendium concitabant: Idem accidit Phariseis & Herodianis in prælecta pericope, quod ipsi in foveam cadunt, in quam Christum præcipitare volebant, & ita confunduntur in astutia sua, ut ipso omisso tacite secedant, & nihil respondere possint.

Videbimus historiam ipsam, quæ duabus partibus absolvitur, ut sunt:

- I. *Captiosa quaestio.*
- II. *Ingeniosa responsio.*

J.J.

EXEGETIS.

Non sine causa Diabolus Esa. 27. v. 1. appellatur serpens directus & tortuosus, quia quod agit, non tantum aperta vi agit, sed quandoque in angelum lucis se transformat, 2. Cor. 11. v. 14. & unguis lupinus sub ovina pelle occultat, per tortuosas vias falsæ doctrinæ & perversæ vitæ salutem hominum insidias struens, quod in Paradiso cœpit, in ipso Christo exercuit, & adhuc hodie continuâ praxi exercet.

Exemplum habemus in prælecta pericope, ubi ex instinctu Diaboli Pharisei coeunt & deliberant, quâ arte & astutia Christum in sermone capere velint, ubi tria potissimum consideranda veniunt:

I. *Deliberatio*, cujus hic describitur
 I. *Auspicium*. Nam Ioh. 8. inquit Evangelista, tunc abeuntes Pharisei consilium ceperunt, quo respicit ad præcedentia, ubi Christus ex paterno planè affectu, debito tamen zelo ingratitudinem Pharisaicæ cohortis redarguerat, recitata parabolâ de nuptiis regis & summa malitia invitatorum hospitum. Animadvertentibus Phariseis, sibi hoc dictum esse, ideoque irâ infrementes, id quod salutis ipsorum causa prolarum erat, malitiosis consiliis retundere conatur.

Videmus hinc quasi in speculo miram humanarum mentium perversitatem. Quando **Deus** per ordinarium ministerium castigat notoria

notoria scelera, sæpe fit, ut quibus hæc castigatio salutaris medicina esse debebat, illâ deterioribus fiant. Ita verbum Evangelii, quod per se est potentia ad salutem omni credenti, Rom. 1. v. 16. fit multis odor mortis ad mortem, 2. Cor. 2. v. 16.

2. *Artificium.* Callidè enim rem aggrediuntur, & sicut aucupes retia sua occultare solent, ut aves eò citius advolent: Ita quoque Christo retia tendunt, & fucò hypocrisæos colorant, ut scopum suum eò facilius assequantur, quod vocabulo *παιδιδύων* Evangelistæ satis innunt.

Hoc est ingenium omnium hostium Ecclesiæ, ut quò non possunt pertingere leonina, ibi vulpinam assumant, ut vox sit Jacobi, manus verò Esavi, Gen. 27. v. 22. Requiritur ergò à nostra parte prudentia Christiana, Matth. 10. v. 16. ne fidamus ipsis exemplo Christi, Joh. 2. v. 24. sed Deum seriò oremus, ut consilium Ahitophelis infatuat, 2. Sam. 15. v. 31.

3. *Collegium,* homines nimirum, qui conveniunt ad capiendum hoc consilium. Isti sunt Pharisei, ut Evangelista in principio textus statim indicat, qui clavè scientiæ & palmam sanctitatis sibi præ aliis arrogabant, hi convocant concilium, non secus ac de religione vehementer essent solliciti, sed interim conspirant in necem Christi, & retia texunt, quibus innocentem illaqueent, qualia concilia hæctenus sæpe congerunt Pontificii, quibus Augustanâ confessionem, pacem religionis, & pacificationem Passaviensem explodere & enervare conati sunt, ut fundamenta destruerent, & justum postea eò meliùs opprimere possent, Ps. 11. v. 3. Sed Christus dissipavit ista conciliabula, ut quadret in illos quod David canit Ps. 21. v. 12. Consilia fecerunt, quæ non potuerunt in effectum producere.

II. *Legatio.* Nam miserunt ad illum, inquit Evangelista,

1. *Discipulos suos,* qui ob juvenilem ætatem audacia & impudentia magistris suis superiores erant, ut si res malè succederet, obvertere possent suo consilio hæc non esse gesta, sin verò ex animi sententia cederet, gloriosior esset Victoria à tanto magistro per discipulos reportata.

Elucescit hinc veritas Adagii: *κακὸν ἄρακος κακὸν ὄων* qualis Rex, talis grex, qualis Præceptor, talis etiam discipulus. Pharisei erant hostes Christi *ἄσπονδοι*, & doctrinam cælestem voce & manu impugnabant, tales etiam sunt discipuli eorum. Videant igitur parentes, ut pios, & sinceræ religioni addictos Præceptores suis liberis eligant, qui cum lacte materno pietatem ante omnia ipsis instillent, & non Calvinianis aut Jesuitis informandos tradant. Hoc est filios suos Molocho immolare, quod Judæi ab ethnicis didicerant.

2. *Herodianos.* Hoc partim officii nomen est, designans Herodis aulico tributa colligentes: partim schismatis eorum, qui novam quandam cum Herode religionem ex Judaismo & Paganismo constarant, ut meminit Epiphanius & Tertullianus. Hæc duo genera hominum aliàs hostes erant infensissimi, & non solum in religione, verum etiam in vita & moribus toto cælo discrepabant, sed hæc ubi contra Christam actio est, unanimi consensu conspirant.

Hic mos est hujus sæculi, ab origine mundi semper observatus. Ita Pilatus & Herodes amici fiunt, cum Christus interficiendus est, Luc. 23. v. 12. Adhuc hodie conspirant Jesuitæ & Calviniani, qui totò alioquin cælo & zelo, ut quidam præ se ferunt, dissident, quando majestatem CHRISTO homi-

Vid. Marc. 8. 15.

ni communicatam in pugnare satagunt.

Nostrium est vinculum pacis & fidei in violatum servare, & conjunctis precibus hostium conatus infringere. Nam consensus veræ doctrinæ & interitus Satanæ, inquit Athanasius, & vis precum unita non caret pondere, sed magnam habet efficaciam, Jacob. 5. v. 16. Matth. 18. v. 19.

III. *Compellatio*, quæ habet

1. *Exordium* plausibile, v. 16. Tribuunt enim Christo

1. *Laudem scientiæ*, didascalum appellando, ex mera tamen hypocrisis, nam discipuli ejus esse volebāt, ut ait Chrysostomus, interim coram populo, qui Christo adhærebat, titulum hunc ipsi tribuunt, ut fucum faciant simplicioribus, quasi de Christo & ejus doctrina ipsi quoque dextrè sentirent. Viva imago omnium Pseudo-Doctorum, qui ad decipiendos & infatuendos simpliciores orthodoxos etiam Patres aliosq; sinceros Doctores suos Magistros & Præceptores salutant, & consensum cum Lutero & Augustana confessione plenis buccis deprædicāt, quod jam tempore Apostolorū fieri solebat, ut apparet ex 2. Thess. 2. v. 2. & 2. Cor. 11. v. 13.

2. *Laudem veriloquentiæ*. Scimus, inquit, quod sis verax, & viam Dei in veritate doces. Hanc confessionem propria ipsis dictavit conscientia, quæ convicti erant, id quod exsertis verbis Nicodemus Christo in aurem fatetur, Joh. 3. v. 2. nimirum veritas claudi & largiri potest, vinci non potest, sed ex singulari dispositione Dei, hi interdum, qui veritatis inimici sunt, confessores evadunt, & suā linguā eam deprædicant, ut Chrysostomus alicubi scribit.

Discant igitur Pastores Ecclesiæ, ut ad exemplum Archi-Episcopi sui veraces sint, nec adulterent verbum Dei, sed maneat in

simplicitate verbi, & cum Christo orent: O Pater sanctifica nos in veritate, sermo tuus veritas est, Joh. 17. v. 17. ita viam Dei in veritate docebunt, & saluum facient non tantum se, verum etiam omnes qui audiunt ipsos, 1. Tim. 4. v. 16.

3. *Laudem confidentiæ*. Nam personas, inquit, non respicis, *καὶ ἐμέλει σοὶ πρὸς θεὸν*, & non curas quenquam. Talis *παρηγορία* ab omnibus Ecclesiæ ministris requiritur, ut animo præsentē & corde imperterrito officium suum administrent, nec verbum ad nutum & placitum hominum inflectant, sed dicant quod dicendum est, magnis & parvis absque ullo respectu personarum. Qui enim mundo placere studet, servus Christi esse non potest, Gal. 1. v. 10.

Id fecit Elias, 1. Reg. 18. v. 18. Nathan, 2. Sam. 12. v. 7. seqq. Joh. Baptista, Matth. 14. v. 4. quorum vestigia omnes pii & fideles servi Christi adhuc hodie premere debent. Fremat mundus quantum potest, & vel exilio, vel matte, vel morte *παρηγορία* hanc reprimere conetur, non tamen cedat pius minister vellatum unguem. Oportet enim Deo magis obedire quàm hominib; Acl. 5. v. 29.

II. *Dilemma fallibile*. Nam quid tibi videtur, inquit, licet nē censum Cæsari dare aut non? Quæstio hæc erat in populo Judaico tum temporis maximè controversa. Præceperat Deus in lege sua Exod. 30. v. 13. ut quilibet in populo Israelitico, si ad annum ætatis vigesimum pervenisset, dimidium sicli argentei in templum afferret, quæ pecunia reponebatur in gazophylacium, & impendebatur ad adificationem templi & conservationem cultus divini. Sed ubi Romanus Imperator Judæam haberet tributariam, inter alia onera complura Judæis hoc etiam imposuit, ut siclum illum, qui erat quadrans thaleri,

leri, non amplius in Templi gazophylacium, ut hactenus solebant, sed in ararium Cæsaris reponerent. Hoc valde mordebat Judæos, volebant enim esse populus liber, sicut gloriabantur Joh. 8. v. 33. & sæpe conati sunt motis seditionibus jugum Romanū excutere, sed frustra. Mensura iniquitatis ipsorum impleta erat propter præcedentia peccata, hinc ex justo Dei judicio sclus sanctuarii Romano Imperatori cessit, ut propriâ ipsorum pecuniâ milites præsidarios aleret, quibus libertas Judæorum, quam semper adhuc somniabant, infringeret.

Quamquam autem vi externâ contra Romanos nihil valebant, tamen illam quæstionem in conversatione cum Cæsarianis semper urgebant & ventilabant, & consultum ducunt, hanc ipsam Christo etiam proponere in forma syllogismi, qui cornutus in Scholis dici solet, quia ex utraque parte ferit, hoc modo: Aut dandus est Cæsari census, aut non dandus. Si respondisset Christus, dandum esse, præsentibus erant Phariseorum discipuli, qui cum populo contrarium sentiebant & sine dubio contra ipsum tanquam proditorem patriæ libertatis seditionem movissent. Si verò respondisset non dandum esse, præsentibus erant Herodianis, qui corruptum statim tanquam reum criminis læsæ majestatis ad Herodem ipsum deduxissent. Sin autem tacuisset, hypoeriseos ipsum insimulassent, qui propter metum hominum veritatem proloqui non auderet. Hæc sunt retia, quibus Pharisæi Christum illaqueare confidebant.

Nos eandem cum Judæis hoc tempore pœnam experimur, Nemo fuit tempore pacis, qui sclus sanctuarii ad cultus divini conservationem, templorum & scholarum reparationem, pauperum item & ministro-

rum Ecclesiæ sustentationem expendere voluit. Hinc jam cedit fisco, quod non dedimus Christo, siquidem milites nostrâ pecunia scribuntur & sustentantur, qui minis & verberibus nos persequuntur, scilicet hæc gratiæ sunt, quas pro solutione stipendii nobis persolvunt. Justus est Deus nolite irridere, Gal. 6. v. 7. quid faciamus? rebellemur cum Judæis? minimè. Promeriti sumus pœnam hanc peccatis nostris. Ergo portate, Vos mei, portate iram Domini, judicabit ipse causam nostram, Mich. 7. v. 9. & non dabit in æternum fluctuationem justo, Ps. 55. v. 23.

De Secundo.

Fuit captiosa Phariseorum quæstio, succedit ingeniosa Christi responsio, quæ tribus membris absolvitur, ut sunt:

1. *Dura increpatio.* Quia enim malitiam Phariseorum sibi satis cognitam & perspectam habebat, blanditias verborum nihil curat, sed quod corde sentit, in conspectu totius populi profatur, & hypocritæ, inquit, quid me tentatis? ut ipso facto demonstrat, se non curare quenquam, quo ipsum elogio modò ipsorum discipuli exornarent, & verum esse *καθ' ἑσθλότητα*, qui intima cordis penetralia exploret, & sciat quid sit in homine, Joh. 2. v. 25.

2. *Denaris perustratio.* Postulat enim numisma, quod tum temporis apud Judæos in usu erat, & imaginem impressam ipsis ostendens, cujus est hæc imago, inquit, & inscriptio?

Habebat aliàs sclus sanctuarii pecuniarum suam imaginem & inscriptionem, cum adhuc avitâ libertate fruerentur Judæi. In uno latere expressa erat virga Aaronis cum inscriptione: Jerusalem sancta: In altero verò caliculus cum thuribulo in memoriam lacri-

factificiorum & Sacerdotii Levitici, cum inscriptione: Siclus Israël. Hanc monetam abrogaverant Romani, & jam ipsi cubabant pecuniam, quæ suorum Imperatorum imagines præ se ferebat, in testimonium plenariæ potestatis quam obtinebant in universa Judæa. Proinde Christus ad imaginem perlustrandam Judæos compellit, ut agnoscant inde, quod jura sua amiserint, & tempus Messie appropinquasse luculenter satis perspiciunt, sed illi negligunt hæc omnia, & de Politica libertate tantum cogitant.

Idem accidit quoque ultimis hisce temporibus. Augentur pressuræ, audiuntur ubique bella & bellorum rumores, signa novissimi diei quotidie conspiciuntur, & tamen pauci cogitant de adventu Christi, sed pergunt in peccatis, & in corradendis divitiis omnem operam collocant, contra admonitiones Christi, Luc. 21. v. 34.

3. *Nervosa confutatio.* Postquam enim respondent, imaginem Cæsaris esse, propria confessione ipsos jugulat, & date, inquit, Cæsari, quæ sunt Cæsaris, Deo autem, quæ sunt Dei, q. d. quia utimini moneta, Cæsaris imaginem & inscriptionem habente, idem subjectos ei vos agnoscite, subjectio illa Dei servitium non impedit, sed nihilominus Deo dare potestis, quod Deo debetur. Hoc responso ita confunduntur, ut admirati sapientiam Christi, cum alto silentio recedant, & quod Lucas addit c. 20. v. 26. non poterunt verbum ejus reprehendere contra populo.

Apparet hinc quodnam sit officium nostrum

I. *Erga majestatem terrestrem, cui debetur*

1. *Tributum amoris, ut bene affecti simus erga superiores nostros, & damnum si*

quod ipsis impendet, quantum in nobis est, studiosè præcaveamus, præsertim orationi nostræ eos semper includamus, quod fieri jubet Apostolus 1. Tim. 2. v. 1. 2. Cf. Dan. 6. 21.

2. *Tributum honoris, ut agnoscamus Magistratum esse sanctam & augustam Dei ordinationem, Rom. 13. vers. 1.* Unde Dii appellantur, Psal. 82. v. 6. Huc pertinet census & vectigal, quod ad autoritatem Magistratus conservandam & stabiliendam Deus subditis persolvendum injunxit, Rom. 13. v. 7. Cui legi se Christus ipsemet subjeit, Luc. 2. v. 4. 5, Matth. 17. v. 27. quæ *ἀραξία* foret, si Magistratum non haberemus, ideam vide Jud. 21. v. 25. Persæ quod memorant historiæ, Rege mortuo per dies quinque electionem distulerunt, & interim unicuique licentiam quidvis agendi dederunt, ut ex illa confusione intelligeretur, quantum bonum sit magistratus. Ergo honoremus magistratū, sub cujus umbra placidam & tranquillam vitā ducere possumus, 1. Tim. 2. v. 2.

3. *Tributum timoris, quo subjectio denotatur, Rom. 13. v. 1. 1. Pet. 2. vers. 13. 14.* hanc debemus Magistratui, sed non nisi ad aras. Nam quando Magistratus aliquid præcipit, quod pugnat contra legem Dei, dicendum est cum Augustino: Da veniam Imperator, tu carcerem, Deus gehennam minatur. Huc quadrat admonitio Christi: nolite timere eos, qui corpus occidunt, & animam occidere non possunt, Timere autem eum, qui corpus & animam in infernum detrudere potest, Matth. 10. v. 28.

II. *Erga majestatem cælestem.* Huic debemus

1. *Censum membrorum.* Cordis, Deut. 6. v. 5. linguæ, Psal. 34. v. 2. Psal. 50. v. 14. 91. v. 15. Oculi, v. 3. Ebr. 13. v. 15. aurium, Joh. 10. v. 27. oculorum, Psal. 121. v. 1.

2. *Censum bonorum.* Quid enim possidemus, quod ab ipso non habemus? 1. Cor. 4. v. 7. dicamus igitur cum Davide 1. Chr. 30. v. 11. 12. Tua Domine sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dabimus tibi. Hoc fit, quando aliquid conferimus de substantia bonorum temporalium ad sustentationem ministrorum Ecclesiæ, scholarum, pauperum, exulum, &c. Hoc æquè necessarium tributum est, ac illud, quod magistratui politico exsolvere teneris, juxta expressa Scripturæ dicta, Gal. 6. v. 6. 1. Cor. 9. v. 11. 13. 14. & alibi passim.

3. *Censum laborum.* Sex dies hominif concessit Deus, quibus opera vocationis suæ perficere potest, & septimum consecravit tanquam censum sibi persolvendum, ut quiescat homo in die illo ab operibus externis, & Deo cultum suum præstet. Qui facit, benedictionem divinam experietur, Lev. 26. v. 2. seqq. qui non facit, vindictam divinam non evitabit, Jer. 17. v. 27. Amos 8. v. 5. 8. 10. 11. hisce abrumpimus. Faxit Deus T. O. M. ut juxta normam hujus concionis vitam nostram instituamus, & dirigamus per Christum Salvatorem nostrum, Amen.

Dominica XXIV. post Trinitatis.

Evangelium Matth. 9. vers. 18. 26.

IN V. T. mulier fluxu sanguinis laborans immunda pronunciatur, omnis qui tetigerat eam, immundus erat usque ad vesperam, & quicquid erat, & super quo dormierat vel federat, diebus separationis suæ polluebatur, Lev. 15. v. 19. 20. 21. parem legem habebant Judæi de mortuis, Num. 5. vers. 2.

Sed Christus in hodierna pericope tangi se patitur à muliere hæmorrhosæ, qui & ipse tangit defunctam Jairi filiam, ut ostenderet se esse Dominum Legis, Marc. 2. v. 28. in quo unicum contra spiritualem immundiciem remedium nobis reperire liceat, siquidem purgationem peccatorum nostrorum fecit per seipsum, Ebr. 1. v. 3. & non solum in baptismo, sed cum primis etiam in cœnæ Sacramento nobis sanguinem suum communicat, quo conscientiam nostram emundantur ab operibus mortuis ad servendum Deo viventi, Ebr. 9. v. 14.

Partes Evangelii duæ sunt:

I. *Puella resuscitatio.*

II. *Hæmorrhosæ sanatio.*

J.J.

EXEGESIS.

DE pinguibus quosdam adducam, dixit Dominus Pl. 68. v. 23. hoc impleri cepit tempore Christi. Gloriabantur quidem Pharisei, Joh. 7. v. 48. nunquid ex Principibus aliquis in eum credit, præter turbam hanc, quæ non novit legem & maledicta est. Sed contrarium apparet ex tota Evangelica historia, ex qua sine cumulatione exemplorum aliorum deprehendimus, quod in una civitate Capernaum tres insignes Patronos per Evangelii prædicationem sibi conciliaverit. Primum ex regia familia Herodis, Joh. 4. v. 47. Secundum ex Cæsareanis, Matth. 8. v. 5. Tertium ex Judæis, hunc ipsum nimirum Archi-Synagogum, qui per mortem filiolæ suæ ad eum compellitur, & resuscitationem anxie sollicitat. Duo igitur potissimum hic consideranda occurrunt:

P p

I. *Patris*